

۳ سنگی که از بهشت نازل شده‌اند

۷ خرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۲۲

رسول رحمت صلی الله و علیه و آله که ثقلین را به یادگار گذاشتند فرمودند که این دو از هم جدا ناپذیرند و نیز خبر دادند که هدایت در گرو تمسک به قرآن و عترت علیهم السلام است و بس.

قرآن این کتاب هدایت و نور که یکی از این ثقلین است وقتی ما را به آن سعادت واقعی می‌رساند که از ثقل دیگر جدا نشود.

آن که قرآن را کافی دانست و مکتب خود را بی‌نیاز از عترت دانست به شهادت همین حدیث نورانی که قرآن و عترت را جداناپذیر معرفی می‌کند از هر دو آنها محروم مانده است.

توجه به این پیوند ناگسستنی، مفسرین آگاه را بر آن می‌دارد تا بی‌توجه به روایات اهل بیت علیهم السلام دست به تفسیر قرآن نزنند.

همین امر سبب شده تا تفاسیر شیعه آمیخته با روایاتی باشد که از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام به یادگار مانده است.

این روایات که گاه، تنها کلید فهم آیه است به صورت پراکنده در منابع روایی ما موجود است.

برخی از دانشمندان گذشته و حال تلاش کرده‌اند تا روایاتی را که به گونه‌ای به تفسیر و یا بیان آیه‌ای اشاره دارد در کتاب‌های مستقل جمع‌آوری کنند که حاصل این زحمات، کتاب‌های ارزشمندی شده که نمونه‌های زیر از آن دسته‌اند:

۱. تفسیر قمی در ۲ جلد، نوشته علی بن ابراهیم قمی (قرن ۳).

۲. البرهان فی تفسیر القرآن در ۵ جلد، نوشته سید هاشم بحرانی (قرن ۱۱).

۳. تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب در ۱۴ جلد، نوشته محمد بن محمد رضا قمی مشهدی (قرن ۱۲).

حجم بالای این کتاب ها و نداشتن ترجمه نوع این آثار از یک سو و لزوم ترویج این نوع روایات و توجه به آنها در کنار کلام قرآن کریم ما را بر آن داشت تا به صورت گزینشی برخی از این روایات را استخراج کرده و با ترجمه روان و ارائه توضیح در هر جا که لازم به نظر می آید این معارف را به جامعه قرآن دوست و ارادتمند به اهل بیت علیهم السلام تقدیم نماییم.

کوتاهی متن، تخصصی نبودن در رشته خاصی مانند فقه، وجود آن در منابع معتبر و اصیل شیعه از مهمترین معیارهای ما در گزینش این روایات است که امیدواریم مقبول خداوند رحمان قرار گیرد.

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۵۰/ بقره).

و به یاد آورید زمانی را که دریا را برایتان شکافتیم و شما را نجات دادیم و فرعونیان را غرق کردیم.

دعایی که حضرت موسی علیه السلام خواند و خدا دریا را شکافت. نقل شده است در جنگ حنین که در نهایت با امداد الهی [۱] به پیروزی لشکر اسلام انجامید بعد از شکست ابتدایی لشکر اسلام و فرار تعداد زیادی از مسلمانان، رسول خدا صلی الله علیه و آله دست به آسمان بلند کرد و عرضه داشت: «اللَّهُمَّ، لَكَ الْحَمْدُ وَ إِلَيْكَ الْمَشْتَكِي وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ».

جرئیل علیه السلام نازل شد و عرض کرد: یا رسول الله! دَعَوْتَ بِمَا دَعَا بِهِ مُوسَى حِينَ فَلَقَ اللَّهُ لَهُ الْبَحْرَ وَ نَجَّاهُ مِنْ فِرْعَوْنَ. ای رسول خدا! خدا را به کلماتی خواندی که موسی هنگامی که خدا دریا را برای او شکافت و از دست فرعون نجاتش داد خدا را با آن خوانده بود. [۲]

در روایتی این عبارت، اسم اکبر خدا نامیده شده است [۳] و در روایت دیگری رسول خدا فرمود: جبرئیل علیه السلام به من گفت: می خواهید به شما کلماتی را بیاموزم [۴] که موسی علیه السلام آنها را هنگام شکافته شدن دریا گفت؟ گفتیم: بله. او گفت: بگو «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَ إِلَيْكَ الْمَشْتَكِي وَ بِكَ الْمُسْتَعَانُ وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» [۵] وَإِذِ اسْتَسْقَى مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا (۶۰/ بقره) و به یاد آورید زمانی را که موسی برای قوم خود آب طلب کرد. ما به او گفتیم: عصایت را به سنگ بزن. [او زد و] دوازده چشمه از آن جاری شد.

سه سنگ بهشتی

امام باقر علیه السلام فرمود: «نزلت ثلاثه أحجار من الجنة: مقام إبراهيم و حجر بنی اسرائیل، و الحجر الأسود»؛ سه سنگ اند که از بهشت نازل شده اند.

آن سه عبارتند از: مقام ابراهیم [۶]، سنگ بنی اسرائیل [که در آیه به آن اشاره شده است] و حجرالاسود که وقتی خدا آن را به ابراهیم علیه السلام سپرد از کاغذ هم سفیدتر بود و در اثر خطاهای بنی آدم سیاه شد. [۷]

وَبَاوُوا بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ ذَلِكَ بَأْتُهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ (بقره/ ۶۱)

بنی اسرائیل سزاوار خشم خدا شدند و این به سبب آن بود که آنان همواره به آیات خدا کفر می‌ورزیدند و پیامبران را به ناحق می‌اکشتند. دلیل این [کفرورزی و کشتن پیامبران] آن بود که [از فرمان من] سرپیچی نمودند و پیوسته [از حدود حق] تجاوز می‌کردند.

لزوم حفظ اسرار و گناه فاش ساختن آن

امام صادق علیه السلام این آیه را تلاوت کردند و فرمودند: «وَاللَّهِ مَا قَتَلُوهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَلَا ضَرَبُوهُمْ بِأَسْيَافِهِمْ وَ لَكِنَّهُمْ سَمِعُوا أَحَادِيثَهُمْ فَأَذَاعُوهَا فَأَخَذُوا عَلَيْهَا فَقَتَلُوا»؛ به خدا قسم که آنها را با دست‌های خود نکشتند و با شمشیرهایشان نزدند؛ بلکه سخنان ایشان را شنیدند و آنها را [نزد دشمنان و بدخواهان] فاش ساختند و در نتیجه، آن پیامبران دستگیر و کشته شدند. [۸]

نکته: تقیه و لزوم حفظ اسرار درون مکتب از آموزه‌های مهم شیعه است که تکیه بر عقل و نقل دارد. بی تردید در دنیای امروز، وجوب برائت از دشمنان اهل بیت علیهم السلام که به دلایل گوناگون مورد احترام قشر گسترده‌ای از مسلمانان جهان هستند از جمله همین موارد است که باید در حفظ آن کوشید.

به یقین کسانی که با افشاگری این آموزه (آن هم با مجالس و رفتارهای ناشایست) سبب می‌شوند تا جان شیعیان پاک و بی‌گناه در مناطق دیگر جهان به خطر افتد نمونه‌ای از بنی اسرائیلیان این آیه اند. قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا (بقره/ ۸۳)

با مردم به نیکی سخن بگویید. روش سخن گفتن (معاشرت) با دیگران. امام باقر علیه السلام درباره این آیه فرمود: «قولوا للناس أحسنَ ما تُحِبُّونَ أَنْ يُقَالَ فِيكُمْ»؛ بهترین سخنی را که دوست دارید درباره شما گفته شود، به مردم بگویید. [۹]

امام صادق علیه السلام نصیحت (خیرخواهی و یکرنگی) [۱۰] را از مصادیق «قول حسن» شمرده و به مداومت بر آن توصیه کرده و در کنار همین بخش از آیه می‌فرماید: «وَلَا تَدْعِ النَّصِيحَةَ فِي كُلِّ حَالٍ»؛ در هر حال نصیحت را رها نکن. [۱۱]

در برخی تفاسیر مانند «المیزان» این تعبیر را کنایه از «حسن معاشرت با مردم» گرفته‌اند که بر این اساس ترجمه روایت می‌شود: بهترین رفتاری را که دوست داری دیگران با تو داشته باشند تو با آنها داشته باش.

پی نوشت‌ها:

۱. لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَ يَوْمَ حُنَيْنٍ (۲۵ / توبه)

۲. تفسیر القمی، ۱/۲۸۷

۳. فَهَبَطَ جِبْرِئِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ لَقَدْ دَعَوْتَ اللَّهَ بِاسْمِهِ الْأَكْبَرِ. الجعفریات، ۲۱۸

۴. در حقیقت جبرئیل وسیله ای است که خدا بواسطه او بر علوم پیامبرش می افزاید و او را رشد می دهد. این یعنی معلم پیامبر ص خداوند است نه جبرئیل.

۵. الدعوات مرحوم راوندی، ۵۵

۶. سنگی که جای پای حضرت ابراهیم علیه السلام بر روی آن مانده و اکنون در محفظه ای بلوری در کنار خانه خدا نگهداری می شود. نماز خواندن پشت آن از اعمال حج و عمره است.

۷. مجمع البیان ۱/۳۸۳

۸. کافی ۲/۳۷۱

۹. کافی ۲/۱۶۵

۱۰. نصیحت از ماده نصح هم به معنای خلوص است (لسان العرب ۲/۶۱۵) پند دادن را هم از آن جهت نصح و نصیحت گویند که از روی خلوص نیت و خیر خواهی محض است (قاموس قرآن ۸/۷۱)

۱۱. مصباح الشریعة، ص ۴۳ (تبیان)

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/30497/3-سنگی-بهبشت-سنگی-اند-شده-نازل-بهبشت-سنگی>